ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету здоров'я, психології,
фізичної культури та спорту
_____Євген ПАВЛЮК
29 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Психологія втрати

Галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність – С4 Психологія
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма – Психологія
Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС
Шифр дисципліни ОФП.05
Мова навчання – українська
Статус дисципліни: обов'язкова (фахової підготовки)
Факультет – здоров'я, психології, фізичної культури та спорту
Кафедра – психології та педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття				Індивідуальна Робота студента	Самостійна робота студента				
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття					Залік	Іспит
Денна	1	2	5	150	50	16		34		100				+
Заочна	1	2	5	150	14	6		8		136				+

Робоча програма складена на основі Освітньо-професійної програми за спеціальністю С4 Психологія

Робочу програму склала _____ канд. психол. наук., доцент Лариса ПОДКОРИТОВА

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від 28 серпня 2025 р. №1 Зав. кафедри _____ Таїсія КОМАР

Робочу програму розглянуто та схвалено вченою радою факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту

Голова вченої ради ФЗПФКС _____ Євген ПАВЛЮК

Хмельницький 2025

2 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Психологія втрати» є складовою обов'язкової частини дисциплін обов'язкової (фахової підготовки) фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

Пререквізити: ОФП.01 Інноваційні психологічні технології, ОФП.02 Кризове сімейне консультування, ОФП.03 Психологія толерантності, ОФП.04 Психологічна допомога особам у складних життєвих обставинах.

Постреквізити: ОФП.08 Переддипломна практика, ОФП.09 Кваліфікаційна робота.

Відповідно до Стандарту вищої освіти спеціальності 053 Психологія та освітньо-професійної програми Психологія дисципліна має забезпечити:

– компетентності: ІК Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог; ЗК01 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК05 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності; ФК04 Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік; ФК05 Здатність організовувати; ФК07 Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; ФК10 Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях; УК02 Здатність надавати психологічну допомогу представникам соціально-вразливих категорій населення, зокрема особам у складних життєвих обставинах, учасникам бойових дій та їх сім'ям.

– програмні результати навчання: ПРН04. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій; ПРН05. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість; ПРН08. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації; ПРН09. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності; ПРН13. Розробляти та впроваджувати програми психологічної допомоги представникам соціально-вразливих категорій населення, зокрема особам у складних життєвих обставинах, учасникам бойових дій та їх сім'ям

Мета дисципліни – ознайомлення здобувачів вищої освіти з психологічними аспектами різноманітних втрат та їх переживання людьми, а також принципами і технологіями психологічної допомоги людям, які переживають втрату.

Предмет дисципліни – обсяг теоретичних та практико-орієнтованих знань, умінь і навичок студентів щодо психологічної підтримки людей, які переживають втрату.

Завдання дисципліни: аналізувати складні та невизначені випадки, пов'язані з переживанням втрати, та розробляти інноваційні та науково обґрунтовані стратегії психологічної допомоги та інтервенцій у цих непередбачуваних умовах; приймати фахові та етично обґрунтовані рішення щодо підтримки клієнтів у процесі горювання, адаптуючись до індивідуальних, непередбачуваних обставин втрати; застосовувати науково верифіковані методи, техніки та моделі психологічної роботи з втратою (тренінгові, консультаційні, психотерапевтичні) для надання ефективної допомоги особам, які переживають горе; організовувати та планувати індивідуальні та групові заходи психологічної підтримки та супроводу осіб на різних етапах переживання втрати; використовувати теоретичні знання про природу, стадії, типи та наслідки втрати для ефективного аналізу конкретних практичних ситуацій у роботі з клієнтами; надавати кваліфіковану психологічну допомогу, що враховує специфіку переживання втрати представниками соціально-вразливих категорій населення, включаючи осіб у складних життєвих обставинах, ветеранів та їхні сім'ї; демонструвати повагу, толерантність та чутливість до культурної, релігійної та індивідуальної різноманітності у проявах горювання та враховувати мультикультурні аспекти при наданні психологічної допомоги у випадку втрати.

Результати навчання. Після вивчення дисципліни студент повинен: обґрунтовувати та прогнозувати динаміку розвитку особистості, функціонування груп та організацій на основі комплексного аналізу психологічних даних та чинників; розробляти та модифікувати програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування) для індивідуальної та групової роботи, а також оцінювати їх ефективність та якість за визначеними критеріями; оцінювати ступінь складності професійних завдань, що виникають у діяльності, та ухвалювати обґрунтовані рішення щодо необхідності звернення по супервізію чи підвищення власної кваліфікації; аналізувати та оцінювати складні етичні дилеми, що виникають у професійній діяльності, та обирати оптимальні шляхи їх вирішення, спираючись на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності; проєктувати та структурувати комплексні програми психологічної допомоги для представників соціально-вразливих категорій населення (зокрема, осіб у складних життєвих обставинах, учасників бойових дій та їх сімей).

3 СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин, відведених на:					
	Денну форму			Заочну форму		
	лекції	практ. заняття	СРС	лекції	практ. заняття	СРС
	Другий семестр			Другий семестр		
Тема 1. Втрата з точки зору психології та психічні реакції на втрату	2	4	11	2	2	15
Тема 2. Основні принципи психологічної підтримки і допомоги людям у процесі горювання	2	4	12			15
Тема 3. Психологічна допомога при втраті дитини	2	4	11	2	2	15
Тема 4. Психологічна допомога при втраті супутника життя	2	4	12			15
Тема 5. Психологічна допомога при втраті батьків	2	4	12		2	15
Тема 6. Психологічна допомога сім’ям загиблого воїна	2	4	12	2		15
Тема 7. Психологічна допомога при втраті брата або сестри	2	4	11		2	15
Тема 8. Психологічна допомога дітям і підліткам, які втратили близьких людей	2	4	12			15
Підсумково-рефлексивне заняття	-	2	7			16
Разом:	**16**	**34**	**100**	**6**	**8**	**136**

Примітка: СРС – самостійна робота студента.

4 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Зміст лекційного курсу для здобувачів *денної* форми навчання

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	**Втрата з точки зору психології та психічні реакції на втрату.** Визначення поняття «втрата». Різновиди втрат. Скорбота як психічне явище. Різновиди психічного реагування людей на втрату і ставлення до втрати. Теоретичні моделі горювання. Вікно толерантності. *Література:* [1, с. 99-107; 2, с. 4-8; 3, с. 61-63; 4, с. 6-39; 20, с. 191-206; 8, с. 10-23; 10, с. 33-37; 21, с. 11-28]	2
2	**Основні принципи психологічної підтримки і допомоги людям у процесі горювання** Принципи нормалізації та легітимації для психологічної підтримки людини у процесі горювання. Особисті безперервності життя та їх значення у процесі переживання втрати. Модель BASIC Ph у роботі із втратою. Загальні рекомендації щодо роботи з людьми у горюванні. Протокол соціально-психологічного супроводу сімей, які переживають втрату. Група психологічної підтримки у скорботі як форма психологічної допомоги. Планування та проведення занять групи психологічної підтримки людей, які переживають втрату. Загальні рекомендації, як підтримати людину, що проживає втрату. *Література:* [1, с. 108-112; 2, с. 8-9; 3, с. 64-85; 4, с. 39-45; с. 223-238; 21, с. 31-33, с. 37-39; 9; 10; 14, с. 68-75; 11, с. 3-7; 12; 23, с. 51-55; 24]	2
3	**Психологічна робота при втраті дитини** Особливості переживань, спричинених втратою дитини. Можливі труднощі в сім'ї у разі втрати дитини. Можливі труднощі і важливі завдання роботи з сімейними парами в одній групі. Загальний план зібрань групи психологічної підтримки людей, які втратили дитину. Особливості втрати дитини під час вагітності або пологів. Труднощі, які можуть виникати з дітьми або підлітками, які залишилися в сім'ї, у разі втрати дитини під час вагітності або пологів. Можливі труднощі і важливі завдання роботи з сімейними парами, які втратили дитину під час вагітності або пологів, в одній групі. *Література:* [17; 18; 21, с. 67-94, с. 97-116; 24]	2
4	**Психологічна допомога при втраті супутника життя** Особливості життєвої ситуації у разі втрати супутника життя. Вплив втрати супутника життя на людину. Психологічні стратегії підтримки та допомоги. *Література:* [21, с. 47-64; 10]	2
5	**Психологічна допомога при втраті батьків** Особливості життєвої ситуації у разі втрати батьків. Дослідження горювання через втрату батьків. Чинники, які впливають на проживання втрати батьків. Особливості втрати батьків у різні вікові періоди розвитку особистості. Особливості та методики психологічної роботи з тими, у кого померли батьки. *Література:* [21, с. 47-64]	2
6	**Психологічна допомога сім'ям загиблого воїна** Смерть внаслідок бойових дій. Особливості роботи з сім'ями, які мають загиблих військовослужбовців. Методи, методики і прийоми, які доцільно використовувати у роботі з батьками загиблих воїнів. Психологічні особливості, на які варто зважати під час роботи і спілкування з батьками загиблих воїнів. Загальні рекомендації для психологів, які працюють із батьками загиблих воїнів. Рекомендації для батьків і матерів, які	2

	переживають втрату дитини через її загибель під час бойових дій. *Література:* [15, с. 205-207; 16, с. 131-138; 17; 18; 22]	
7	**Психологічна допомога при втраті брата або сестри** Особливості життєвої ситуації у разі втрати брата або сестри. Психологічні особливості сиблінгових зв'язків. Особливості переживання втрати брата або сестри в різному віці. Фактори, що впливають на процес горювання після втрати брата або сестри (у контексті учасників бойових дій). Психологічна робота з особами, які переживають втрату брата або сестри *Література:* [21, с. 47-64]	2
8	**Психологічна підтримка дітей та підлітків, які втратили близьких людей** Особливості почуття скорботи у дітей та підлітків. Загальні особливості надання психологічної підтримки дітям і підліткам. Методи й техніки для роботи з дітьми і підлітками. Організація та цілі груп психологічної підтримки для дітей і підлітків, які пережили втрату. Умови зустрічей з дітьми та підлітками. Співпраця та спілкування з найближчим оточенням дітей. Особливості занять у групах психологічної підтримки дітей та підлітків відповідно їхнього віку. *Література*: [6, с. 11-22, 25-51, 55-99, 216-218; 11, с. 3-7; 12; 23, с. 51-55]	2
	Разом:	**16**

Перелік оглядових лекцій для здобувачів *заочної* форми навчання

Номер лекції	Перелік тем лекцій	Кількість годин
1-2	Втрата з точки зору психології та психічні реакції на втрату. *Література:* [1, с. 99-107; 2, с. 4-8; 3, с. 61-63; 4, с. 6-39; 20, с. 191-206; 8, с. 10-23; 10, с. 33-37; 21, с. 11-28] Основні принципи психологічної підтримки і допомоги людям у процесі горювання *Література:* [1, с. 108-112; 2, с. 8-9; 3, с. 64-85; 4, с. 39-45; с. 223-238; 21, с. 31-33, с. 37-39; 9; 10; 14, с. 68-75; 11, с. 3-7; 12; 23, с. 51-55; 24]	2
3-5	Психологічна робота при втраті дитини *Література:* [17; 18; 21, с. 67-94, с. 97-116; 24] Психологічна допомога при втраті супутника життя *Література:* [21, с. 47-64; 10] Психологічна допомога при втраті батьків *Література:* [21, с. 47-64]	2
6-8	Психологічна допомога сім'ям загиблого воїна *Література:* [15, с. 205-207; 16, с. 131-138; 17; 18; 22] Психологічна допомога при втраті брата або сестри *Література:* [21, с. 47-64] Психологічна підтримка дітей та підлітків, які втратили близьких людей *Література*: [6, с. 11-22, 25-51, 55-99, 216-218; 11, с. 3-7; 12; 23, с. 51-55]	2
	Разом:	**6**

4.2 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для здобувачів *денної* форми навчання

Номер заняття	Тема практичного заняття	Кількість годин
1	Психодіагностика горювання.	2

	Література: [4, с. 46-93; 14, с. 11-39]	
2	Практичні аспекти психологічної підтримки і допомоги людям у процесі горювання. *Література:* [1, с. 108-112; 2, с. 8-9; 3, с. 64-85; 4, с. 39-45, 94-222, 240-248; 7; 8; 16, с. 68-75]	2
3	Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки людей, які переживають втрату. *Література:* [4, с. 223-238; 21, с. 31-33]	2
4	Планування та проведення занять групи психологічної підтримки людей, які переживають втрату. *Література:* [21, с. 37-39]	2
5	Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки людей, які втратили супутника життя, батьків, брата чи сестру. *Література:* [21, с. 47-64]	2
6	Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки людей, які втратили дитину. *Література:* [21, с. 67-94; 20]	2
7	Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки людей, які втратили дитину під час вагітності або пологів. *Література:* [21, с. 97-116; 20]	2
8	Практичні аспекти психологічної допомоги батькам загиблого воїна. *Література:* [15, с. 205-207; 16, с. 131-138; 22]	2
9	Практичні аспекти психологічної підтримки дітей та підлітків, які втратили близьких людей. *Література:* [9, с. 11-22, 216-218; 17, с. 3-7; 18; 19, с. 51-55]	2
10	Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки дітей та підлітків, які втратили близьких людей. *Література:* [6, с. 25-51]	2
11	Практичні аспекти психологічної підтримки дітей та підлітків різного віку *Література:* [6, с. 55-99]	2
12	Практичні аспекти психологічної роботи при втраті батьків *Література:* [21, с. 47-64]	2
13	Практичні аспекти психологічної роботи при втраті брата або сестри. психологічна робота у такій ситуації *Література:* [21, с. 47-64]	2
14	Практичні аспекти психологічної роботи при втраті супутника життя *Література:* [21, с. 47-64; 10]	2
15	Практичні аспекти психологічної роботи при втраті домашнього улюбленця *Література:* [6, с. 99-110]	2
16	Практичні аспекти загальної підтримка людини в горюванні *Література:* [11, с. 3-7; 12; 19, с. 51-55; 23]	2
17	Підсумково-рефлексивне заняття	2
	Разом:	**34**

Перелік практичних занять для студентів *заочної* форми навчання

Номер заняття	Тема практичного заняття	Кількість годин
1-4	Психодіагностика горювання. *Література:* [4, с. 46-93; 14, с. 11-39] Практичні аспекти психологічної підтримки і допомоги людям у процесі горювання. *Література:* [1, с. 108-112; 2, с. 8-9; 3, с. 64-85; 4, с. 39-45, 94-222, 240-248; 7; 8; 16, с. 68-75] Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки людей, які переживають втрату. *Література:* [4, с. 223-238; 21, с. 31-33] Планування та проведення занять групи психологічної підтримки людей, які переживають втрату. *Література:* [21, с. 37-39]	2
5-8	Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки людей, які втратили супутника життя, батьків, брата чи сестру. *Література:* [21, с. 47-64] Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки людей, які втратили дитину. *Література:* [21, с. 67-94; 20] Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки людей, які втратили дитину під час вагітності або пологів. *Література:* [21, с. 97-116; 20] Практичні аспекти психологічної допомоги батькам загиблого воїна. *Література:* [15, с. 205-207; 16, с. 131-138; 22]	2
9-12	Практичні аспекти психологічної підтримки дітей та підлітків, які втратили близьких людей. *Література:* [9, с. 11-22, 216-218; 17, с. 3-7; 18; 19, с. 51-55] Практичні аспекти ведення групи психологічної підтримки дітей та підлітків, які втратили близьких людей. *Література:* [6, с. 25-51] Практичні аспекти психологічної підтримки дітей та підлітків різного віку *Література:* [6, с. 55-99] Практичні аспекти психологічної роботи при втраті батьків *Література:* [21, с. 47-64]	2
13-16	Практичні аспекти психологічної роботи при втраті брата або сестри. психологічна робота у такій ситуації *Література:* [21, с. 47-64] Практичні аспекти психологічної роботи при втраті супутника життя *Література:* [21, с. 47-64; 10] Практичні аспекти психологічної роботи при втраті домашнього улюбленця *Література:* [6, с. 99-110] Практичні аспекти Загальна підтримка людини в горюванні *Література:* [11, с. 3-7; 12; 19, с. 51-55; 23]	2
	Разом:	**8**

4.3 Зміст самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота здобувачів *денної* форми навчання полягає у систематичному опрацюванні теоретичного програмного матеріалу, підготовці до виконання практичних робіт, виконанні домашніх завдань.

Зміст самостійної роботи здобувачів *денної* форми навчання

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 1	5
2	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 2	6
3	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 3	6
4	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 4	6
5	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 5	5
6	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 6	6
7	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 7	6
8	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 8	6
9	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 9	6
10	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 10	6
11	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 11	6
12	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 12	6
13	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 13	5
14	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 14	6
15	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання . Підготовка до виконання практичної роботи № 15	6
16	Опрацювання теоретичного матеріалу. Виконання домашнього завдання. Підготовка до виконання практичної роботи № 16	6
17	Підготовка до підведення підсумків теоретичного і практичного вивчення дисципліни	7
	Разом:	**100**

Зміст самостійної роботи здобувачів *заочної* форми навчання

На самостійну роботу студентам *заочної* форми навчання видається контрольна робота, яка включає два теоретичних питання. Вимоги до її виконання, методичні вказівки і варіанти встановлюються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний студент отримує на кафедрі у період настановної сесії, а також може ознайомитися в електронних ресурсах дисципліни у Інституційному репозитарії та Модульному середовищі для навчання ХНУ.

5 ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема таких як: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); практичні заняття (з використанням тренінгових технологій, опануванням практичних методів дослідження психічного стану людини, опануванням протоколів психологічної допомоги), самостійна робота (домашні завдання), які мають за мету набуття студентами теоретичних знань та практичних умінь і навичок.

Необхідні інструменти, обладнання: комп'ютерна техніка, мультимедійний проєктор, екран для проєктору, папір, ручки.

Вимоги до аудиторії для проведення лекцій – мультимедійний проєктор, екран для проєктору.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

– усне опитування для перевірки засвоєння теоретичного матеріалу і практичних знань;

– контрольні заходи у вигляді тестів для перевірки теоретичного матеріалу;

– перевірка результатів виконання завдань для самостійної роботи (домашніх завдань), завдяки яким студенти поглиблюють та зміцнюють теоретичні знання і практичні навики.

Семестровий контроль здійснюється у формі іспиту.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і семестрового контролю (іспиту).

7 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ У СЕМЕСТРІ

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості та розраховуються в автоматизованому режимі за відповідною програмою. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання складається з таких елементів, як: усне опитування; перевірка результатів виконання завдань для самостійної роботи (домашніх завдань), семестровий контроль (іспит). Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав семестровий контроль (іспит), вважається невстигаючим.

Для практичних і самостійних робіт встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати здобувач впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми здобуття освіти:

Аудиторна робота			Контрольні заходи			Самостійна робота здобувачів			Семестровий контроль	Разом
Другий семестр										
Практичне заняття (усне опитування)			Тестовий контроль			Домашні завдання			Іспит	
Т1-2	Т3-5	Т6-8	Т1-2	Т3-5	Т6-8	Т1-2	Т3-5	Т6-8		
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)										
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	6-10	6-10	6-10		
9-15			**9-15**			**18-30**			**24-40**	**60-100****

Примітка : *Т – тема навчальної дисципліни;

За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС**».

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *заочної* форми здобуття освіти:

Аудиторна робота			Контрольні заходи			Самостійна робота здобувачів		Семестровий контроль	Разом
Другий семестр									
Практичне заняття (усне опитування)			Тестовий контроль			Контрольна робота		Іспит	
Т1-2	Т3-5	Т6-8	Т1-2	Т3-5	Т6-8	Теоретична частина	Практична частина		
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)									
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	9-15	9-15		
9-15			**9-15**			**18-30**		**30-50**	**60-100****

Примітка : *Т – тема навчальної дисципліни;

За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС**».

Критерії оцінювання за видами робіт

Оцінювання на практичних заняттях

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: активна участь у груповій роботі, обговорення окремих вправ, корекційно-розвивальних заходів, корекційних ситуацій; вільне володіння студентом спеціальною термінологією й уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при розв'язуванні задач.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних заняттях викладач користуються наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	**Узагальнений критерій**
Відмінно (високий) 5	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді

	допустив дві-три несуттєві похибки.
Добре (середній) 4	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно (достатній) 3	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній) 2	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання результатів тестового контролю

Кожен з трьох тестів, передбачених робочою програмою, складається із 10 тестових завдань. Максимальна сума балів, яку може набрати студент за результатами кожного тестування, складає 5.

Відповідно до таблиці структурування видів робіт за тематичний контроль здобувач залежно від кількості правильних відповідей може отримати від 3 до 5 балів:

Таблиця – Розподіл балів за результатами проведення *поточного тестового* контролю для різної кількості тестових завдань для студентів усіх форм навчання

Кількість правильних відповідей	0-5	6	7	8	9	10
Відсоток правильних відповідей	**0-59**	**60**	**70**	**80**	**90**	**100**
Кількість отриманих балів	0	1	2	3	4	5

На тестування відводиться 15 хвилин. Студент може пройти тестування в онлайн режимі у Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни. Тестування здобувачів вищої освіти у Модульному середовищі для навчання автоматично оцінюються за критеріями, наведеними у таблиці вище.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Оцінювання домашніх завдань студентів

Самостійними роботами студентів, що оцінюються, є домашні завдання, які полягають у написанні аналітичних есе на відповідні навчальній дисципліні теми.

При оцінюванні домашніх завдань здобувачів вищої освіти викладач користується наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання домашніх завдань студентів *денної* форми навчання

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий) 10	Проявлена власна творчість і самостійна думка. Представлені всі пункти плану до роботи та дотримано всіх вимоги до неї. Оформлення – охайне та естетичне.
Добре (середній) 8	Елементи творчості і самостійності представлені мало. Випущені окремі пукти і/або порушені 1-3 вимоги до роботи. Оформлення – охайне.
Задовільно (достатній) 6	Проявлено репродуктивне, несамостійне мислення, використання ШІ. Оформлення – неохайне. Завдання виконано не в повному обсязі, але достатньому для демонстрації проведеної роботи.
Незадовільно (недостатній) 4	Завдання виконане в недостатньому обсязі. Оформлення – неохайне

Студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу, яка складається з одного теоретичного та одного практичного завдання. Зміст та вимоги до написання та оформлення контрольної роботи подані у методичних вказівках, розміщених у Модульному середовищі для навчання ХНУ.

Таблиця – Узагальнені критерії оцінювання контрольної роботи студентів заочної форми навчання

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений критерій оцінювання
Відмінно (високий) 15	Зміст питань розкрито повно і грамотно, правильно використано понятійний апарат; логічний виклад відповіді державною мовою; проявлено творчий підхід та самостійне мислення. Дотримані всі вимоги оформлення контрольної роботи.
Добре (середній) 12	Зміст питань розкрито повно. Показано володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі питань можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання тощо. Відповідь будується на основі самостійного мислення. Дотримані не всі вимоги оформлення контрольної роботи.
Задовільно (достатній) 9	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.
Незадовільно (недостатній) 6	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний. Не дотримано вимог оформлення контрольної роботи.

Семестровий контроль (іспит)

Семестровий контроль (іспит) відбувається у письмовій формі. Після перевірки письмової роботи викладач може запитати студента про зміст тої чи іншої відповіді.

Екзаменаційний білет складається з таких елементів: два теоретичних питання та одне завдання практичного характеру. Кожне завдання оцінюється за чотирибальною інституційною шкалою. Узагальнена оцінка за іспит виводиться як середньоарифметичне з усіх завдань та округлюється відповідно до інституційної шкали.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит)

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни у формі іспиту, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання як теоретичної, так і практичної підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Складання іспиту відбувається за попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри білетами. Відповідно до цього в екзаменаційному білеті пропонується поєднання питань як теоретичного (в т.ч. у тестовій формі), так і практичного характеру.

Таблиця – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів *денної* форми навчання (40 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	6	8	10
Теоретичне питання № 2	6	8	10
Практичне завдання	12	16	20
Разом:	**24**	**-**	**40**

Примітка. ****Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.***

Таблиця – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів заочної форми навчання (50 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань		
	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	6	10	15
Теоретичне питання № 2	6	10	15
Практичне завдання	8	14	20
Разом:	**30**		**50**

Примітка. ****Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (30 балів) та максимального (50 балів), знаходиться в межах 31-49 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.***

Оцінювання теоретичних завдань. При оцінюванні беруться до уваги наступні критерії: правильність, повнота, глибина та усвідомленість відповіді, а також послідовність викладення відповіді, вміння формулювати та викладати думки, аргументувати свою позицію.

Критерії оцінювання теоретичних завдань

Оцінка за інституційною шкалою		Узагальнений критерій
Для студентів денної форми навчання	**Для студентів заочної**	

	форми навчання	
Відмінно (високий) 10	**Відмінно (високий) 15**	Здобувач глибоко і у повному обсязі, грамотно, логічно і обґрунтовано відповів на поставлені теоретичні питання, вміло використовуючи понятійний апарат.
Добре (середній) 8	**Добре (середній) 10**	Зміст питань розкрито повно, показано володіння понятійним апаратом і фаховою термінологією; виклад відповіді грамотний, але твердження не завжди обґрунтовані, у змісті і формі питань є окремі неточності, нечіткі формулювання тощо.
Задовільно (достатній) 6	**Задовільно (достатній) 6**	Зміст питань розкрито неповно. Виявлено знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією. Відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді.
Незадовільно (недостатній) 4	**Незадовільно (недостатній) 4**	Зміст питань не розкрито. Виявлено розрізнені, безсистемні знання, допущені суттєві помилки у визначенні понять, перекручено їх зміст, виклад матеріалу хаотичний.

Оцінювання практичного завдання. Професійна спрямованість практичного завдання передбачає вміння творчо застосовувати набуті знання та навички, передбачати та вирішувати проблемні ситуації, які можуть зустрітися в майбутній професійній діяльності.

Критерії оцінювання практичного завдання

Оцінка за інституційною шкалою		**Узагальнений критерій**
Для студентів денної форми навчання	**Для студентів заочної форми навчання**	
Відмінно (високий) 20	**Відмінно (високий) 20**	Здобувач повно і правильно, грамотно і логічно відповів на питання практичного завдання, використовуючи теоретичні знання, написав детальні і обґрунтовані висновки.
Добре (середній) 16	**Добре (середній) 14**	Здобувач правильно відповів на питання практичного завдання, використовуючи теоретичні знання, написав правильні, але недостатньо детальні і недостатньо обґрунтовані висновки.
Задовільно (достатній) 12	**Задовільно (достатній) 8**	Здобувач неповно відповів на питання практичного завдання, у відповіді допустив неточності і суттєві помилки. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання.
Незадовільно (недостатній) 8	**Незадовільно (недостатній) 6**	Здобувач не відповів або відповів неправильно на питання практичного завдання, не зміг використати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС у наведеній нижче таблиці.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

<table>
<tr><th rowspan="2">Оцінка ЄКТС</th><th rowspan="2">Рейтингова шкала балів</th><th colspan="2">Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни</th></tr>
<tr><th>Залік</th><th>Іспит/диференційований залік</th></tr>
<tr><td>A</td><td>90-100</td><td rowspan="5">Зараховано</td><td>Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом</td></tr>
<tr><td>B</td><td>83-89</td><td rowspan="2">Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом</td></tr>
<tr><td>C</td><td>73-82</td></tr>
<tr><td>D</td><td>66-72</td><td rowspan="2">Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>E</td><td>60-65</td></tr>
<tr><td>FX</td><td>40-59</td><td rowspan="2">Незараховано</td><td>Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом</td></tr>
<tr><td>F</td><td>0-39</td><td>Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні</td></tr>
</table>

Семестровий іспит виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного та підсумкового контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

8 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗДОБУТИХ СТУДЕНТАМИ ЗНАНЬ

1. Визначення поняття «втрата». Різновиди втрат.
2. Різновиди психічного реагування людей на втрату і ставлення до втрати.
3. Печаль, сум, горе, скорбота як найпоширеніші емоційні реакції людей на втрату.
4. Горювання як процес подолання болю втрати.
5. Теоретичні моделі горювання.
6. Особливості горювання при втраті різних родичів.
7. Основні принципи психологічної допомоги людям, які переживають втрату.
8. Принципи нормалізації та легітимації для психологічної підтримки людини у процесі горювання.
9. Вікно толерантності.
10. Модель дуального процесу
11. Особисті безперервності життя та їх значення у процесі переживання втрати.
12. Модель BASIC Ph у роботі із втратою (на всіх стадіях).
13. Протокол соціально-психологічного супроводу сімей, які переживають втрату.
14. Турбота про себе людей, які допомагають іншим.
15. Роль соціальної підтримки у процесі переживання втрати.
16. Особливості груп психологічної підтримки для дорослих людей, що втратили близьких.
17. Як допомагати іншим людям долати труднощі, пов’язані з втратою.
18. Рекомендовані запитання у груповому процесі підтримки у скорботі.
19. Загальні принципи та рекомендації щодо підтримки людей у горюванні
20. Можливі завдання для учасників групи психологічної підтримки у скорботі.

21. Попередні співбесіди перед формуванням груп психологічної підтримки людей, які переживають втрату.
22. Принципи формування груп психологічної підтримки людей, які переживають втрату.
23. Особливості життєвої ситуації у разі втрати супутника життя.
24. Особливості життєвої ситуації у разі втрати брата або сестри.
25. Особливості життєвої ситуації у разі втрати батьків.
26. Загальний план зібрань групи психологічної підтримки людей, які втратили супутника життя, батьків, брата чи сестру.
27. Мета, зміст і порядок проведення кожного із восьми зібрань групи психологічної підтримки людей, які втратили супутника життя, батьків, брата чи сестру.
28. Особливості переживань, спричинених втратою дитини.
29. Можливі труднощі в сім'ї у разі втрати дитини.
30. Можливі труднощі і важливі завдання роботи з сімейними парами, які втратили дитину, в одній групі.
31. Труднощі, які може переживати сімейна пара, яка втратила дитину під час вагітності або пологів.
32. Особливості переживань, спричинених втратою дитини під час вагітності або пологів.
33. Труднощі, які можуть виникати з дітьми або підлітками, які залишилися в сім'ї, у разі втрати дитини під час вагітності або пологів.
34. Можливі труднощі і важливі завдання роботи з сімейними парами, які втратили дитину під час вагітності або пологів, в одній групі.
35. Психологічні особливості переживання горя під час воєнних дій.
36. Особливості переживання втрати членами сім'ї загиблого воїна.
37. Психологічні особливості, на які варто зважати під час роботи і спілкування з батьками загиблих воїнів. Особливості чоловічої і жіночої груп.
38. Особливості почуття скорботи у дітей та підлітків.
39. Надання психологічної підтримки дітям і підліткам із урахуванням особливостей ставлення до втрати у різних культурних традиціях.
40. Вікно толерантності і способи психологічної підтримки людей в різних психофізичних станах.
41. Техніки, спрямовані на примирення і прийняття втрати.
42. Техніки, спрямовані на зміни у повсякденному житті.
43. Мета створення груп психологічної підтримки для дітей та підлітків, які втратили близьких людей.
44. Методи роботи в групах для дітей та підлітків, які втратили близьких людей.
45. Побудова груп психологічної підтримки дітей та підлітків, які втратили близьких людей.
46. Умови зустрічей з дітьми та підлітками, які втратили близьких людей.
47. Співпраця та спілкування з найближчим оточенням дітей (працівниками дитячого садка, учителями, дідусями і бабусями).
48. Загальна програма занять у групах для дітей та підлітків, які втратили близьких людей.
49. Особливості занять у групах психологічної підтримки дітей та підлітків відповідно їхнього віку.
50. Особливості переживання втрати дітьми у віці 3–6 років.
51. Особливості переживання втрати дітьми у віці 7–10 років.
52. Особливості переживання втрати дітьми у віці 11–14 років.
53. Особливості переживання втрати дітьми у віці 15–18 років.
54. Загальна програма роботи групи психологічної підтримки для батьків дітей, які втратили близьких людей.
55. Типові реакції людей при зустрічі з чужою втратою.
56. Як повідомляти дітям про втрату. Як розмовляти з дітьми про втрату.
57. Як підготувати дорослих до повідомлення дитині про втрату.
58. Робота з колективом школи після випадку смерті в сім'ї дитини.
59. Надання підтримки класному керівнику у випадку смерті в сім'ї когось із дітей.
60. Розмова з класом про смерть в сім'ї когось із дітей.

9 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для забезпечення навчального процесу з дисципліни «Анатомія і фізіологія нервової системи та основи фізіологічної регуляції» необхідною навчально-методичною літературою підготовлено і опубліковано в Модульному середовищі для навчання (Moodle):

– Лекції за тематикою, зазначеною в робочій програмі дисципліни;

– Методичні вказівки до практичних занять;

– Методичні вказівки до самостійної роботи студентів денної форми навчання;

– Методичні вказівки і завдання до контрольної роботи для студентів заочної форми навчання.

10 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1 Макієнко Н. Гершанов О. Шлях до зцілення: основи роботи з наслідками травматичних подій : посібник / Israel Trauma Coalition. Київ: 7БЦ, 2023. 120 с.

2 Жданова І. В. Кризи втрати : текст лекції навчальної дисципліни «Кризова психологія» обов'язкових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти 053 Психологія (практична психологія) / Міністерство внутрішніх справ України, Харківський національний університет внутрішніх справ, Факультет № 6, Кафедра соціології та психології. Харків 2023. 9 с. URL: http://surl.li/hrbjug (дата звернення: 15.08.2024).

3 Несенюк Н., Чудаєва Н., Мурашкевич О. Травматичні події: психологічна підтримка та самодопомога : довідник для фахівців і фахівчинь допоміжних професій соціальної сфери, які працюють з внутрішньо переміщеними особами та постраждалим населенням / Council of Europe. 2022. 92 с. URL: https://rm.coe.int/traumatic-events-ukr-/1680a765d4 (дата звернення: 15.08.2024).

4 Neimeyer R. A. Терапія горя : посібник / переклад та адаптація В. Зливков, С. Лукомська. Київ, 2021. 259 с. URL: http://surl.li/qaiqpj (дата звернення: 15.08.2024).

Додаткова:

5 Аврамчук О. Клініко-психологічні аспекти переживання втрати та діагностики ускладненого горювання. *Problems of modern psychology*. 2019. Вип. 45. С. 11-39. DOI https://doi.org/10.32626/2227-6246.2019-45.11-39. URL: https://www.researchgate.net/publication/334134527_Clinical_and_Psychological_Aspects_of_the_Bereavement_and_Diagnostic_of_Complicated_Grief (дата звернення: 15.08.2024).

6 Андерсен К., Рьокхьолт Е. Г., Pice M. Групи психологічної підтримки для дітей та підлітків, які втратили близьких людей : методичний посібник / Центр психологічної підтримки людей, які втратили близьких, Університетська клініка округу Акерсгус (Норвегія); пер. з норвезької: Олена Студеннікова. Київ: Університетська клініка округу Акерсгус (Норвегія); ГО «Інститут психології здоров'я», 2020. 224 с.

7 Власенко І. А., Вінник Н. Д. Переживання втрати: специфіка, конфлікт, трансценденція, подолання. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 3, Т. 1. С. 33-37. DOI: https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.3-1.6. URL: http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/part_1/8.pdf (дата звернення: 15.08.2024).

8 Войтович М. В. Психологічні особливості горювання. *Актуальні проблеми психології. Серія «Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія»*. 2019. Т. V. Вип. 19. С. 10-23. URL: http://appsychology.org.ua/data/jrn/v5/i19/4.pdf (дата звернення: 15.08.2024).

9 Гершанов О. Основи роботи з травмою: інформаційні матеріали для учасників тренінгів «Робота з травмою та втратою. Основи супервізії» / Israel Trauma Coalition. 2020. 26 с. URL: https://rm.coe.int/ptsd-ukr/1680a0a10b (дата звернення: 15.08.2024).

10 Гершанов О. Той, хто йде з тобою шляхом. 2021. 22 с. URL: https://msn.khmnu.edu.ua/pluginfile.php/725485/mod_resource/content/3/Gershanov%20book%20UA.pdf (дата звернення: 15.08.2024).

11 Кирилюк І. Дитяче горе. Як допомогти дитині пережити втрату? *Психолог дошкілля*. 2018. № 3. С. 3-7.

12 Коен Д., Маннаріно Е., Дебліндже Е. Психотерапія з дітьми та підлітками, які пережили травму та втрату. Львів : Свічадо, 2016. 264 с.

13 Літвінова К. Когнітивно-поведінкова терапія ускладненої реакції втрати : дипломна робота / Український інститут когнітивно-поведінкової терапії. Київ–Львів, 2018. 38 с. URL: http://surl.li/ixefuy (дата звернення: 16.08.2024).

14 Мирончак К. В. Етапи переживання втрати як орієнтир для соціально-психологічного супроводу особистості. *Scientific Studios on Social and Political Psychology*. 2021. Вип. 48 (51). С. 68–75. URL: https://www.researchgate.net/publication/367796203_Etapi_perezivanna_vtrati_ak_orientir_dla_socialno-psihologicnogo_suprovodu_osobistosti (дата звернення: 15.08.2024).

15 Медведєва О. В. Психологічні особливості переживання горя під час воєнних дій. *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану*. 2022. С. 205–207. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/76e1c60c-1411-49b3-a2b4-1cc2fb1e6549/content (дата звернення: 15.08.2024).

16 Парасєй-Гочер А. О., Зуйков В. О. Особливості переживання втрати членами сім'ї загиблого воїна. *Габітус*. 2023. Вип. 55. С. 131-138. DOI: https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.55.23. URL: http://habitus.od.ua/journals/2023/55-2023/23.pdf (дата звернення: 15.08.2024).

17 Подкоритова Л. О., Волошин В. М., Шкарлатюк К. І., Чиркова Т. С. Психологічна допомога батькам і матерям загиблих військовослужбовців: гендерні аспекти. *Наукові перспективи:* журнал. 2025. № 8(62). С. 1493-1506. DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)

18 Подкоритова Л. О., Волошин В. М., Шкарлатюк К. І., Чиркова Т. С. Практичні аспекти психологічної допомоги батькам загиблих військовослужбовців. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал. 2025. № 8 (54). С. 1621– 1632. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)

19 Подкоритова Л.О., Гаврилькевич В.К. Особливості викладання дисципліни «Психологія втрати» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності «Психологія». *Наукові інновації та передові технології* (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2025. № 8 (48). С. 1645–1657. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8(48)

20 Рибик Л. Теорія горя: сторічна історія розвитку. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2023. № 2(6). С. 191-206. URL: http://dcpp.nuczu.edu.ua/images/2023-2/2023_2_2_16.pdf (дата звернення: 15.08.2024).

21 Сантандер Х., Рьокхьолт Е. Г., Селне А.. Групи психологічної підтримки дорослих, які втратили близьких людей внаслідок різних обставин : методичний посібник / Центр психологічної підтримки людей, які втратили близьких, Університетська клініка округу Акерсгус (Норвегія); пер. з норвезької: Сергій Ковальчук, Олена Студеннікова. Київ: Університетська клініка округу Акерсгус (Норвегія); ГО «Інститут психології здоров'я», 2020. 152 с.

22 Хаустова О. О., Лещук І. В. Понад рік війни та втрат: відродження з попелу горя для творення нового життя. *Український медичний часопис*. 2023. № 1 (153). Т. 2. Спецвипуск I/II. DOI: https://doi.org/10.32471/umj.1680-3051.153.239914. URL: https://api.umj.com.ua/wp/wp-content/uploads/2023/03/5243.pdf (дата звернення: 15.08.2024).

23 Шрамко О. Втрата близької людини: «неправильні слова». *Практичний психолог: дитячий садок*. 2013. № 8. С. 51-55.

24 Як пережити горе: поради психологів для батьків, які втратили дитину. URL: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/pdf_porady_batkam.pdf (дата звернення: 15.08.2024).

10 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1 Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: https://msn.khmnu.edu.ua/

2 Психологія втрати: Модульний курс для навчання. Доступ до ресурсу: https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=9418

3 Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: http://surl.li/eqaoi

4 Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk

5 Ліз Ґлісон. Форми горювання: навчальна програма українською мовою. URL: https://shapesofgrief.com/ukraine/